

Özel Eğitim Gündemi

Bu Sayıda

Bilinmeyen Yolculuk: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Yetişkinliğe Geçişleri

**Otizimli Çocuklar Daha Fazla Mı Risk Altında?
"Çocuk İstismarını Önleyebiliriz!"**

Düzenlenen Etkinlikler

Etkinlik Duyurusu

Kitap Önerisi

Araştırma Köşesi

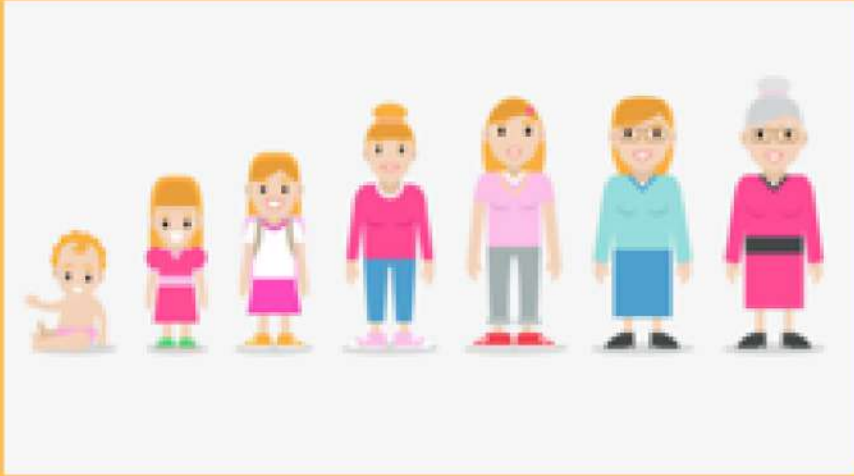
Bilinmeyen Yolculuk: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Yetişkinliğe Geçişleri

Geçiş en genel tanımıyla bir aşamadan diğerine geçme olarak tanımlanabilir. Her birey yaşamı boyunca pek çok geçiş yaşamaktadır. Otizm spektrum bozukluğu (OSB) gibi bir yetersizlik durumu söz konusu olduğunda bu geçişler hem birey hem de yakın çevresi için sancılı olabilmektedir. Uygun biçimde gerçekleşmeyen geçiş süreci bireyin pek çok alandaki gelişimini sekteye uğratmakta ve olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu nedenle geçiş süreçlerinin etkili bir biçimde planlanması oldukça önemlidir.

devamı s.2

Bilinmeyen Yolculuk: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Yetişkinliğe Geçişleri

Geçiş en genel tanımıyla bir aşamadan diğerine geçme olarak tanımlanabilir. Her birey yaşamı boyunca pek çok geçiş yaşamaktadır. Otizm spektrum bozukluğu (OSB) gibi bir yetersizlik durumu söz konusu olduğunda bu geçişler hem birey hem de yakın çevresi için sancılı olabilmektedir. Uygun biçimde gerçekleşmeyen geçiş süreci bireyin pek çok alandaki gelişimini sekteye uğratmakta ve olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu nedenle geçiş süreçlerinin etkili bir biçimde planlanması oldukça önemlidir. Geçiş planlamasının amacı bireyin gelişimine ilişkin olumlu çıktılarını arttırmak; birey ve yakın çevresinin geçiş yaptıkları döneme ve o dönemde yer alan değişkenlere mümkün olan en kısa sürede uyum sağlamasını kolaylaştırmaktır. Ülkemizde geçiş planlamasının önemine ilişkin çeşitli bilimsel araştırmalar gerçekleştirilmekle birlikte geçiş süreçleri çoğunlukla OSB olan bireylerin yakın çevrelerinin bireysel çabalarıyla gerçekleşmektedir.

Gelişimsel açıdan bakıldığında bireyin yaşamında bebeklik, erken çocukluk, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik gibi pek çok geçiş dönemi yer almaktadır. Her dönemin içerisinde kendisine özgü birçok değişken yer almaktadır. Hem bu değişkenler hem de gelişimde yaşanan birtakım gecikmeler geçiş süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Her geçiş dönemi önemlidir; ancak bireyin yaşamı için en kritik geçiş dönemlerinden birisi yetişkinliğe geçiş dönemidir. Ergenlik döneminin sonlarına doğru başlayan ve diğer gelişim dönemleri gibi sınırları belirli olmayan yetişkinlik dönemi bireyin yaşamında pek çok değişimi de beraberinde getirmektedir.

Yetişkinlik dönemi yirmili yaşlarla birlikte başlamaktadır; ancak yetişkinliğe geçişin tek koşulu elbette biyolojik yaş değildir. Pek çok toplumda yetişkinliğin göstergesi olarak düşünülen ortak bir takım beceriler vardır. Bu beceriler günlük yaşam becerilerinin önemli bir bölümünü sergileyebilme (öz-bakım, ev içi beceriler gibi.), bir işte çalışıyor olma, ekonomik açıdan bağımsız olma, öz-belirleme becerilerini sergileyebilme (bağımsız kararlar verme, kararlarının sonuçlarına katlanma, kendisinin ve başkalarının sorumluluğunu alabilme gibi.), tek başına barınabilme, vatandaşlık görevlerini yerine getirebilme (oy kullanma, yasal haklarını arama gibi.), evlenme, çocuk sahibi olma, toplumsal kaynakları kullanabilme (ulaşım, iletişim, banka becerileri, serbest zaman becerileri gibi.) şeklinde sıralanmaktadır. “Sözü edilen becerilerin tamamı sergilenmeli midir?” sorusunun yanıtı “Hayır.” olmakla birlikte yukarıda sıralanan becerilerin ne kadar fazlası sergilenirse birey o denli bağımsız bir yetişkin olabilmektedir.

OSB olan bireyler yetişkinliğe geçiş dönemlerinde sosyal ve toplumsal ortamlarda yetişkinlik becerilerini sergilemede akranlarına kıyasla önemli sınırlılıklar yaşamaktadırlar. OSB olan bireylerin yetişkinlik yaşamlarına ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların sonuçları bu bireylerin büyük bir bölümünün yetişkinlik yaşamları boyunca bağımsız yaşam becerilerini sergilemede yakın çevrelerine bağımlı olduklarını, istihdam edilmede diğer yetersizlik gruplarına görece işverenler tarafından daha az tercih edildiklerini, istihdam edilenlerin ise beceri ve performans yetersizlikleri nedeniyle çalışma yaşamında sürdürülebilirliği sağlayamadıklarını, yetersizliğin karakterize özellikleri nedeniyle toplumsal ortamlarda sosyal etkileşim ve iletişimle ilgili sınırlılıklar yaşadıklarını belirtmektedir. Bu durum hem OSB olan bireylerin hem de yakın çevrelerinin yaşam kalitelerini önemli ölçüde düşürmektedir. Çünkü yaşam kalitesi bireyin bağımsızlığıyla yakından ilişkilidir. Aynı araştırmalar, söz konusu sınırlılıkların OSB olan bireylerin yetişkinlik yaşamları boyunca başkalarına bağımlı olacaklarına inanmalarına, sürekli başarısızlık yaşayacaklarını düşünmelerine ve bu nedenle öğrenilmiş çaresizlik yaşamalarına neden olduğunu göstermektedir. Bu durum hem OSB olan bireylerin kendilerine hem de yakın çevrelerinin onlara karşı düşük beklentiler içerisinde olmalarıyla sonuçlanmaktadır.

Bununla birlikte OSB olan bireyler de tipik gelişen tüm yetişkinler gibi toplumda aktif bir biçimde var olma hakkına sahiptir. Bu durumda “OSB olan bireylerin yetişkinlik yaşamına sorunsuz bir biçimde geçebilmeleri için neler yapılmalıdır?” sorusu akla gelmektedir. Bu sorunun temelde iki yanıtından söz edilebilir. Bunlardan ilki, bireyin yaşadığı toplumsal çevrenin yetişkinlik becerilerini daha kolay sergileyebileceği biçimde (fiziksel, yasal, sosyal düzenlemeler açısından) düzenlenmesi; bir diğeri ise bireyin yetişkinlik yaşamında sergileyebileceği becerilerin yetişkinlik yaşamına geçmeden önce kazandırılmasıdır. Toplumsal çevrenin düzenlenmesi boyutu OSB olan bireylerin istihdamının arttırılması ve kolaylaştırılmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması, toplumsal ortamlarda erişilebilirliğin arttırılması, toplumsal farkındalığın arttırılması için sosyal çalışmaların yapılması şeklinde örneklendirilebilir. Bu süreçte sorumluluk daha çok politika yapıcılara, sivil toplum kuruluşlarına ve hak savunucularına düşmektedir.

En az toplumsal çevrenin düzenlenmesi kadar OSB olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki yeterliklerinin geliştirilmesi de önemlidir. Bu nedenle OSB olan bireylerin tüm gelişim alanlarının erken çocukluk döneminden itibaren desteklenmesi gerekmektedir. Eğitsel destekler ve uyarlamaların OSB olan bireylerin yaşamlarının her döneminde sürekli hale getirilmesi onların yetişkinlik döneminde toplumsal yaşama erişimlerini ve bağımsızlıklarını önemli ölçüde arttırmaktadır. Erken çocukluk döneminde başlayan eğitsel süreçlerin yetişkinlik dönemine kadar sistematik bir biçimde sürdürülmesi, OSB olan bireylerin tipik gelişen akranlarıyla arasındaki gelişimsel farkın açılmaması bakımından oldukça önemlidir.

OSB'nin derecesi, belirtilerin düzeyi, eşlik eden yetersizliklerin miktarı sonuçları etkilemekle birlikte, araştırma bulguları özellikle erken dönemde eğitime başlanmasının ve kanıta dayalı uygulamalara yer verilmesinin, OSB olan bireylerin yetişkinliğe hazırlanmaları için gerekli becerileri öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve onların gelişimlerinde önemli ölçüde ilerleme sağlandığını göstermektedir. OSB olan bireylere diğer gelişim alanlarını destekleyen becerilere ek olarak yetişkinlik yaşamına geçmeden önce kazandırılması ve desteklenmesi gereken beceriler alanyazında üç temel başlık altında incelenmektedir. Bu beceriler kişisel gereksinimleri karşılama, ev içi beceriler, bütçe yönetimi, toplum kaynaklarını kullanma ve serbest zaman becerilerini içeren günlük yaşam becerileri; karar verme, seçim yapma, hedef belirleme, problem çözme gibi becerileri içeren öz-belirleme becerileri ve işe hazırlık ve iş becerilerini içeren çalışma becerileridir.

OSB olan bireylerin yakın çevrelerinde bulunan kişilerin görüşlerini inceleyen araştırmaların sonuçları bu bireylerin çeşitli nedenlerle bağımsız yaşamın aktif bir üyesi olamayacaklarına, bu becerilerini öğrenemeyeceklerine ve istihdam edilerek sürdürülebilir bir çalışma yaşamlarının olamayacağına ilişkin yaygın bir inanış olduğunu göstermektedir. Buna karşılık OSB olan bireylere yetişkinlik becerilerinin öğretildiğı araştırmaların bulguları, onların bu becerileri kazanabildiklerini ve bu becerileri kullanarak toplumsal hayatın aktif bir üyesi olabildiklerini ortaya koymaktadır. OSB olan bireylerin bu becerilerini kazanmaları diğer bağımsız yaşam becerilerini sergilemelerini de olumlu yönde etkileyerek kendilerine ilişkin bu inanışın değişmesine katkı sağlayacaktır. OSB olan bireyler bu becerileri kazandıklarında ve genellediklerinde yetişkinlik yaşamına daha kolay geçiş yapacaklardır.

Son olarak OSB olan bireylere çeşitli bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasında kanıta dayalı uygulamaların kullanıldığı ve son yıllarda gittikçe artan sayıda araştırmanın gerçekleştirildiğı bilinmektedir. Bu araştırmaların sonuçları, bu uygulamalar yüksek uygulama güvenilirliğiyle uygulandığında hedeflenen bilgi, beceri veya davranışların OSB olan bireylere kazandırılabilirdiğini, sonuçların hem OSB olan bireyler hem de yakın çevreleri açısından memnuniyet verici olduğunu ve bu uygulamaların kullanılmasının her yaşta bu bireylerin bağımsızlığını arttırabilirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak kanıta dayalı uygulamaların gerçekleştirildiğı araştırmaların artmasının ve yaygınlaştırılmasının her dönemde olduğu gibi OSB olan genç yetişkinler için de kullanılmasının bir gereksinim olduğu açıkça görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Gerhardt, P. F., & Bahry, S. N. (2022). Transition to Adulthood for Adolescents and Young Adults with Autism: Can We Improve Outcomes?. In *Handbook of Quality of Life for Individuals with Autism Spectrum Disorder* (pp. 107-120). Springer, Cham.
- Elster, N., & Parsi, K. (2022). *Transitioning to Adulthood with Autism: Ethical, Legal and Social Issues*. Springer
- Ishler, K. J., Biegel, D. E., Wang, F., Olgac, T., Lytle, S., Miner, S., ... & Kaplan, R. (2022). Service use among transition-age youth with autism Spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 52(3), 1051-1065.
- Taylor, J. L., & Seltzer, M. M. (2011). Employment and post-secondary educational activities for young adults with autism spectrum disorders during the transition to adulthood. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41(5), 566-574.
- Wehman, P., Smith, M. D., & Schall, C. (2009). *Autism and the Transition to Adulthood: Success beyond the Classroom*. Brookes Publishing Company.

OTİZMLİ ÇOCUKLAR DAHA FAZLA MI RİSK ALTINDA? "ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEYEBİLİRİZ!"

DR. ÖĞR. ÜYESİ GİZEM YILDIZ

Çocuk istismarı; erişkin tarafından çocuğa yöneltilen uygunsuz ve hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen eylem ya da eylemsizliklerin tümüdür. Genel de fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar olarak üç temel başlıkla ele alınır. Ancak ülkemizde "çocuk istismarı" dendiğinde akla ilk gelen cinsel istismardır. **Cinsel istismar** ise cinsel açıdan ergen ya da yetişkin tarafından hedef alınan kişide duygusal, bedensel ve psikolojik zarar oluşturan sözel ya da davranışla yapılan cinsel içerikli saldırganlık biçimidir.

Çocuğumun Cinsel İstismara Uğradığını Nasıl Anlarım?

Araştırmalara göre cinsel istismarın temel belirtileri şunlardır;

- Fiziksel belirtiler: Sık sık baş ağrısı ve karın ağrısı, kusma, iştah azalması, genital şikayetler ve cinsel enfeksiyonlar, kronik kaşınma
- Duygusal belirtiler: Dikkat eksikliği, öfke, depresyon, olağan aktivitelerden geri çekilme, insanların yanında yoğun kaygı ve kaçma eğilimleri, iyi tanıdığı kişilerden bile korkma
- Davranışsal belirtiler: aşırı temizlenme ya da temizliği ihmal etme, cinsel ilişkiye dayalı bilgiler söyleme ya da davranışlar sergileme, sosyal becerilerde gerileme, müstehcen resimler çizme, üstünü değiştirirken tedirgin davranma, aşırı tepkilerde bulunma

Saldırgan Kim? Kurban Kim?

Cinsel istismar genelde yakın çevredeki yetişkinler tarafından gerçekleştirilmektedir. İstatistikler çok yüksek oranda saldırganın yakın çevrede, kurbanın tanıdığı kişiler olduğu, nadir durumlarda sokaktaki yabancılar olduğunu göstermektedir. Saldırganlar ise sıklıkla kendini doğru ifade edemeyen, zayıf, güçsüz gördüğü, tehditle korkutabileceği, sözüne inanılmayacağını düşünülüyor çocukları tercih etmektedir. Bu noktada ise bilişsel, sosyal ve duygusal özellikleri açısından akranlarının gerisinde olan özel gereksinimli çocuklar ne yazık ki saldırganlar için açık hedef haline gelmektedir.

Otizimli Çocuklar Daha Fazla Risk Altında!

Otizimli çocuk doğası gereği insanlarla iletişimde, kendini ifade etmede, sosyal mesajları almada, soyut bilgileri anlamlandırmada güçlük yaşar. Bu güçlükler kötü niyeti ayırt edememe, cinsel içerikli davranışı tanımama ve anlamlandıramama, başına gelen olayı anlayamama gibi hayati risk taşıyan davranışlara yol açabilmektedir. Bunun üzerine cinsel eğitim eksikliği ve otizimli çocukların onaylanma, sevilme, kabul görme, yetişkine bağımlı olma gibi özellikleri eklendiğinde ise otizimli çocuklar saldırganlar için en kolay kandırılabilir kurban haline dönüşmektedir. Araştırmalar otizimli çocukların akranlarına kıyasla cinsel istismar riskine daha açık olduklarını göstermektedir.

İstismarı Nasıl Önleriz?

İstismarı önlemenin en etkili yolu erken cinsel eğitimidir. Erken yaştan itibaren çocuklara yabancı kişiden korunma, bedenindeki özel bölgeleri tanıma ve koruma, mahremiyet kuralları, güven çemberi çalışmaları, kötü niyeti ayırt etme, kendini savunma, istenmeyen teması reddetme, alandan uzaklaşma ve bildirme, yardım isteme gibi önemli güvenlik becerileri kazandırılmalıdır. Bunun için erken çocukluktan itibaren ileri yetişkinlik dönemlerine kadar düzenli aralıklarla, çocuğun gelişimsel yaşına uygun içeriklerle;

- Mahremiyet eğitimi
- Tacizden korunma eğitimi
- İyi ve kötü dokunma, özel alanlar, güven çemberi eğitimi
- Yabancı kişiden korunma, kandırılmayla başa çıkma eğitimi verilmelidir.
- Cinsel istismarı önlemek için erken cinsel eğitim şarttır.

Çocuğumuz İstismara Uğrarsa Ne Yapmalıyız?

Toplumda otizmi ya da zihin yetersizliği olan çocukların söylediklerini dikkate almama ya da inanmama eğilimi oluşabilmektedir. Böyle bir konuda bilgi sahibi olmaları ancak istismar sonucunda mümkün olabilir. O nedenle ilk olarak çocuğumuza inanmalıyız. Abartılı tepki vermeden ve yorum yapmadan onu dinlemeliyiz. Bunun onun suçu olmadığını söyleyip, merakla dayalı olmayan, çocuğu iyi hissettirecek, çocuğun duygularına yönelik sorular sorabilirsiniz: Şimdi nasılsın, nasıl hissediyorsun, korkmana gerek yok vb. Çocuğa güvende olduğuna ilişkin teminat verdikten hemen sonra en yakın savcılığa durumu yazılı olarak bildirin. Anında erişim için Çocuk İstismarı ve Kadın Şiddet İhbar Hattı ALO 183 ve 0216 450 54 54 Sessiz kalmak ortak olmaktır. Çocuk istismarına dur de!

KAYNAKLAR

- Aktepe, E. (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı/Childhood Sexual Abuse. *Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95.
- Baladerian, N. J. (1991). Sexual abuse of people with developmental disabilities. *Sexuality and Disability*, 9(4), 323-335.
- Coleman, E. M., and W. D. Murphy. 1980. "A survey of sexual attitudes and sex education programs among facilities for the mentally retarded." *Applied Research in Mental Retardation* 1 (3): 269-276.
- Doughty, A. H., & Kane, L. M. (2010). Teaching abuse-protection skills to people with intellectual disabilities: A review of the literature. *Research in Developmental Disabilities*, 31(2), 331-337. doi.org/10.1016/j.ridd.2009.12.007
- Duzkantar, Ayten. 2010. Otizmde cinsel gelişim ve cinsiyet eğitimi (Sexual development and sex education on autism). Paper presented at the annual meeting for the Society of 20. National Special Education Congress, Gaziantep, Turkey, October, 21-23.
- Edelson, M. G. (2010). Sexual abuse of children with autism: Factors that increase risk and interfere with recognition of abuse. *Disability Studies Quarterly*, 30(1).
- Kok, G. 2010. "Zihinsel engelli çocuğun cinsel sağlığına yönelik ebeveynlere verilen sağlık eğitiminin etkililiğinin incelenmesi (Evaluation of effectiveness of the health education for parents about their intellectual disabled children' sexual developments)." PhD Diss., Gulhane Military Medical Academy, Turkey.
- Kutlu, M., Kurt, O (2017). Gelişimsel Yetersizliği Olan Bireylere Yabancı Kişilerden Korunma Becerilerinin Öğretimine İlişkin Araştırmaların İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 1350-1368.
- MEB. 2013. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi-Cinsel Gelişim Modülü.
- Mechling, L. C. (2008). Thirty year review of safety skill instruction for persons with intellectual disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43(3), 311-323.
- Miltenberger, R. G., & Olsen, L. A. (1996). Abduction prevention training: A review of findings and issues for future research. *Education and Treatment of Children*, 19(1), 69-82.
- Sevlever, M., Roth, M. E., & Gillis, J. M. (2013). Sexual abuse and offending in autism spectrum disorders. *Sexuality and Disability*, 31(2), 189-200.
- Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). 2007. "Guidelines For Comprehensive Sexuality Education, National Guidelines Task Force" Accessed February 18, 2016.
- Türkiye Down Sendromu Derneği. (2019) Down Sendromlu Çocuklara Bedenlerini, Sınırlarını ve Cinselliği Öğretmek: Aileler ve Uzmanlar için Rehber Kitap.
- Yıldız, G., & Cavkaytar, A. (2017). Effectiveness of a sexual education program for mothers of young adults with intellectual disabilities on mothers' attitudes toward sexual education and the perception of social support. *Sexuality and Disability*, 35(1), 3-19.
- Zara-Page, A. (2004). Çocuk cinsel istismarı: Cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 103-133.
- Zara-Page, A. (t.y.). Çocuk ihmali ve istismarı. Rapor. <https://docplayer.biz.tr/4851143-Cocuk-ihmali-ve-istismari-dr-ayten-zara-uzman-klinik-psikolog.html>

TÜBİTAK 2237-A Otizmin Farkındayız, Eğitimlerinde Biz de Varız: Öğretmen Adaylarına Yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu Eğitimi

TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı tarafından desteklenen ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü tarafından organize edilen “Otizmin Farkındayız, Eğitimlerinde Biz de Varız: Öğretmen Adaylarına Yönelik Otizm Spektrum Bozukluğu Eğitimi” başlıklı bilimsel eğitim etkinliği 10-13 Ekim 2022 tarihleri arasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde gerçekleştirildi.

10 Ekim 2022 sabahında açılış programıyla başlayan etkinlik dört gün boyunca sürdü. Açılış etkinliğine, proje yürütücüsü, proje ekibi ve katılımcılar dışında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölüm başkanı ve öğretim üyeleri de katıldılar. Açılış konuşmaları, proje ekibinden Dr. Öğretim Üyesi Derya-Genç Tosun ve proje yürütücüsü Prof. Dr. Şerife Yücesoy-Özkan tarafından gerçekleştirildi. Sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki oturumda gerçekleştirilen etkinliğin sabah oturumunda dört, öğleden sonra oturumunda dört olmak üzere günde toplam sekiz saatlik eğitim verildi. Etkinliğe, sekiz farklı ilden olmak üzere toplam 33 öğretmen adayı katıldı. En fazla katılım, 16 kişiyle İzmir'den gerçekleşmiştir.

Düzenlenen Etkinlikler

Etkinlikte, dört farklı il ve beş farklı üniversiteden, alanında uzman olan 11 eğitimci ve üç yardımcı personel görev aldı. Etkinlikte görev alan eğitimciler şöyleydi: Prof. Dr. Elif Tekin-İftar, Prof. Dr. Dilek Erbaş, Prof. Dr. Şerife Yücesoy-Özkan, Doç. Dr. Seray Olçay, Dr. Öğretim Üyesi Nuray Öncül, Dr. Öğretim Üyesi Özlem Melek Erbil-Kaya, Dr. Öğretim Üyesi Aslı Yıldırım, Dr. Öğretim Üyesi Derya Genç-Tosun, Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Tunç-Paftalı ve Dr. Öğretim Üyesi Esra Orum-Çattık. Etkinlikte görev alan yardımcı personel ise, Arş. Gör. Elif Tunçel, Arş. Gör. Asuman Sağlam-Ak ve Arş. Gör. Osman Yaşar'dır.

Düzenlenen Etkinlikler

Her bir grup için 32'şer saat olmak üzere toplam 64 saat olarak gerçekleştirilen etkinlikte, her bir grup için toplam eğitim saatinin en az üçte biri kadar uygulama yaptırıldı ve/veya uygulama videosu izletildi. Bu oran bazı konularda ikiye bir oranına kadar çıktı. Etkinlik kapsamında katılımcılara: (a) okul öncesi dönem çocuklarının gelişim ve öğrenme özellikleri, (b) doğal ortamlarda öğretim, (c) fırsat öğretimi, (d) sosyal öyküler, (e) video model, (f) alternatif ve destekleyici iletişim sistemleri, (g) problem davranışlar ve işlevleri, (h) problem davranışların önlenmesi (i) uygun davranışların artırılması ve (j) problem davranışların azaltılması konularında eğitim sunulmuştur.

Dört gün boyunca sabah ve öğleden sonra gerçekleştirilen kahve aralarında, katılımcılar eğitimcilerle ve özel eğitim bölümü öğretim üyeleriyle tanışma ve sohbet etme fırsatı bulmuşlardır. Etkinlik sonunda eğitimcilere teşekkür belgesi, katılımcılara katılım belgesi verilerek etkinlik sonlandırılmıştır.

TÜBİTAK 4008-Van İlindeki Özel Eğitim Hizmet Kalitesinin Artırılması

TÜBİTAK 4008 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsamlı Toplum Uygulamaları kapsamında desteklenen “Van İlindeki Özel Eğitim Hizmet Kalitesinin Artırılması” başlıklı proje Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü tarafından 17-21 Ekim 2022 tarihleri arasında Van ilinde gerçekleştirilmiştir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğretim Üyesi Derya Genç-Tosun’un da “Alternatif ve Destekleyici İletişim Sistemleri” konusunda eğitmen olarak katkı sunduğu projede çok sayıda akademisyen, eğitmen ve rehber olarak görev almıştır. Proje kapsamında aile ve öğretmenlere çeşitli konularda eğitim sunulmuştur.

TÜBİTAK 4008-Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesinde Etkili Uygulamalar

TÜBİTAK 4008 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsamlı Toplum Uygulamaları kapsamında desteklenen bir başka proje ise 24-28 Ekim 2022 tarihleri arasında Eskişehir’de gerçekleştirilmiştir. “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesinde Etkili Uygulamalar” başlıklı proje Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirilmiştir.

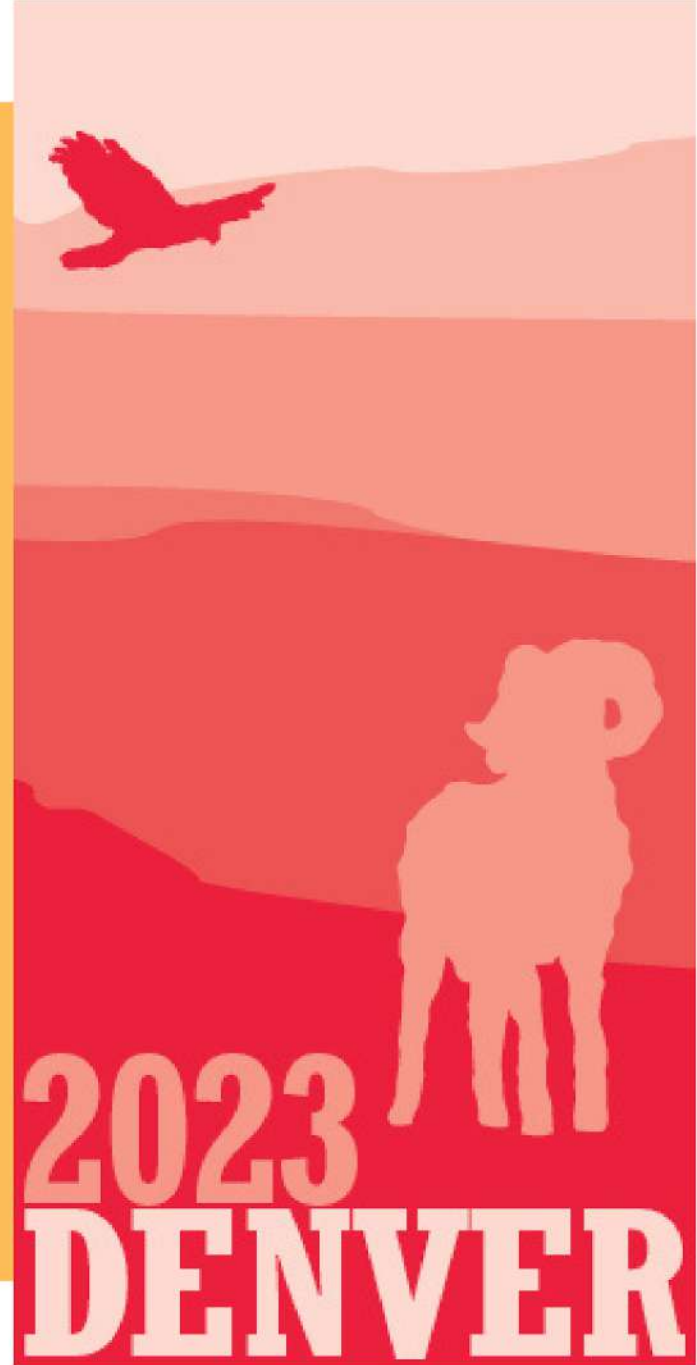
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğretim Üyesi Derya Genç-Tosun’un proje uzmanı, Dr. Öğretim Üyesi Esra Orum-Çattık ve Dr. Öğretim Üyesi Mine Sönmez-Kartal’ın ise proje eğitmeni olarak görev aldığı projede öğretmen ve ailelere yönelik çok sayıda eğitim etkinliği düzenlenmiştir. Proje kapsamında Dr. Öğretim Üyesi Esra Orum-Çattık “Video Model Olma Aracılığıyla Sosyal Beceri Öğretimi”, Dr. Öğretim Üyesi Mine Sönmez-Kartal ise “Sosyal Öykü Aracılığıyla Sosyal Beceri Öğretimi” başlıklı sunumlarını gerçekleştirmişlerdir.

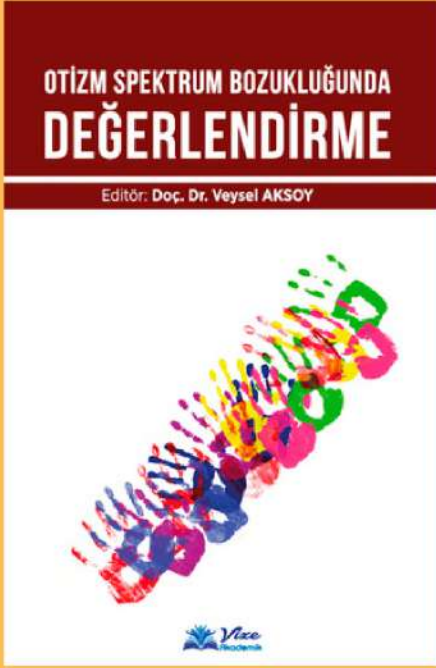

49. Yıllık Kongre *49th Annual Convention*

Uluslararası Davranış Analizi
Birliği (Association for Behavior
Analysis International [ABAI])
tarafından 49'uncusu
düzenlenecek olan yıllık kongre,
27-29 Mayıs 2023 tarihinde
Denver'da gerçekleştirilecektir.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNDA DEĞERLENDİRME

Otizm Spektrum Bozukluğunda Değerlendirme kitabında Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylerin tanı alma, tanıyı doğrulama, uygun müdahalelere karar verme, müdahaleleri planlama ve uygulama, uygulanan müdahalelerin etkililiğini belirleme aşamalarında yer verilen değerlendirmeler açıklanmıştır. Kitabın bu yönüyle ailelerin ve alanda çalışan uzmanların bilgi ihtiyacını karşılamaya yönelik önemli bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Şerife Yücesoy-Özkan'ın da bölüm yazarı olarak katkı sağladığı kitap, 13 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde; Otizm Spektrum Bozukluğunda değerlendirmenin amaçları ve tarihsel gelişimi, izlem, tarama ve tanılama süreçleri, DSM ve ICD'de tanı ölçütleri, Otizm Spektrum Bozukluğunun erken belirtilerinin değerlendirilmesi, sosyal becerilerin değerlendirilmesi, dil ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi, davranışsal değerlendirme, bilişsel işlevler ve zekanın değerlendirilmesi, uyumsal davranışların değerlendirilmesi, duyu-algı-motor değerlendirme, oyuna dayalı değerlendirme, eğitsel değerlendirme ve temel becerilerin değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarını yorumlama ve rapor yazma başlıklarına yer verilmiştir.

Response prompting procedures delivered within embedded teaching trials for teaching chained skills

Arzu Ozen¹ | Derya Genç-Tosun^{1,2} | Elif Tekin-İftar¹

¹Anadolu University, Research Institute for the Handicapped, Eskişehir, Turkey
²Eskişehir Osmangazi University, College of Education, Eskişehir, Turkey

Correspondence
Derya Genç-Tosun, Eskişehir Osmangazi University, College of Education, Eskişehir 26040, Turkey.
Email: dgenc@ogu.edu.tr

Funding information
This study was supported by a Grant from Anadolu University Research Fund, Grant/Award Number: 092741

Abstract

Simultaneous prompting and graduated guidance procedures have been used successfully in teaching various academic and functional skills; however, there is a scarcity of research that directly compares these two procedures delivered within embedded teaching trials while teaching chained skills. The researchers used an adapted alternating treatments design to compare the efficacy of simultaneous prompting and graduated guidance procedures delivered within embedded teaching trials for teaching two chained skills (i.e., snap fastening and buttoning up skills) to three young children with developmental disabilities. They also examined the generalization and maintenance effects of both procedures in the study. Last, the researchers examined the social validity of the study through social comparison. Results indicated both instructional procedures delivered within embedded teaching trials produced the acquisition of targeted chained skills in all children. Also, both produced maintenance and generalization of the acquired chained skills. However, a consistent finding was not obtained for the efficiency of the procedures in favor of one procedure. Finally, social validity findings were highly promising. The participating children reached the performance of their peers after the intervention. Future research is needed to support these findings.

Özen, Genç-Tosun ve Tekin-İftar tarafından düzenlenen ve 2022 yılında Behavioral Interventions isimli dergide yayımlanan bu araştırmada gömülü öğretim denemeleri içinde sunulan tepki ipuçları yöntemlerinin zincirleme becerilerin öğretimindeki etkisi incelenmiştir. Tek denekli araştırma yöntemlerinden olan uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli ile desenlenen bu araştırmada gömülü öğretim denemelerinde sunulan eşzamanlı ipucuyla öğretim ve aşamalı yardımla öğretim yöntemlerinin zincirleme beceri öğretimindeki etkisi karşılaştırılmıştır.

Araştırmada gelişimsel geriliği olan iki OSB'li ve bir down sendromlu çocuk katılımcı yer almaktadır. Araştırmanın her üç katılımcısı da dört yaşındadır ve anaokuluna devam etmektedir. Araştırmanın bulguları hem gömülü öğretim denemeleri ile sunulan eşzamanlı ipucu ile öğretim yönteminin hem gömülü öğretim denemeleri ile sunulan aşamalı yardım ile öğretim yönteminin öğretilmesi hedeflenen zincirleme becerilerin edinimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bulgular yine her iki öğretim yönteminin de becerilerin kalıcılığının ve genellemesinin sağlanmasında etkili olduğunu göstermektedir. Sosyal geçerlik bulguları oldukça umut vaat edici olan araştırmanın alana önemli katkılar getirdiğini söylemek mümkündür.

"Autism is me": an investigation of how autistic individuals make sense of autism and stigma

Monique Botha^a , Bridget Dibb^a and David M. Frost^b

^aPsychology, School of Psychology, University of Surrey, Guildford Surrey, UK; ^bIOE - Social Science, University College London, London, UK

ABSTRACT

There are many different perspectives for understanding autism. These perspectives may each convey different levels of stigma for autistic individuals. This qualitative study aimed to understand how autistic individuals make sense of their own autism and experience the stigma attached to autism. The study used critical grounded theory tools. Participants (N = 20) discussed autism as central to their identity, and integral to who they are. While participants thought of autism as value neutral, they expressed how society confers negative meanings onto autism, and thus, them. The findings also indicate that different understandings of autism confer different levels of stigma. Participants expressed constant exposure to stigma and managed this stigma in different ways. Such methods included reframing to more positive understandings of autism, the reclamation of language, and using concealment and disclosure strategically. The implications of these findings are discussed further in the article.

ARTICLE HISTORY

Received 24 October 2019
Accepted 9 September 2020

KEYWORDS

Autism; stigma; minority-stress; identity; identity first language

Disability & Society dergisinde 2022 yılında yayımlanan ve Botha, Dibb ve Frost tarafından kaleme alınan “Otizm Benim!: Otizmlili bireylerin otizmi ve damgalamayı nasıl anladıklarına yönelik bir araştırma” isimli araştırma makalesinde otizmlili bireylerin otizmlili ve toplum tarafından yapılan damgalamalar hakkındaki algılamaları incelemiş ve araştırmanın bulgularında oldukça çarpıcı veriler rapor edilmiştir. Araştırmaya yaşları 21 ve 62 arasında değişen toplam 20 otizmlili birey katılmıştır ve nitel araştırma yöntemi ile desenlenen bu araştırmanın verileri katılımcılarla yapılan karşılıklı görüşmelerden elde edilmiştir. Katılımcılar otizmi kendilerinin ayrılmaz bir parçası, kişilerin saç ve göz renklerinin farklılığı gibi doğal olan kendilerine özgü bir farklılık olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Otizmi kendilerinin doğal bir parçası olarak gören katılımcılar toplumun otizmlili olmayı kötü bir özellik olarak gördüğünü hissettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar kendilerini görme biçimleri ve toplumun onları görme biçimleri arasındaki bu farkın onlar üzerinde gerilime yol açtığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar otizmlili olduklarını açıkça ifade ederek söyleseler de otizmlili olduklarını tanıştıkları kişilere açıklamaları da her iki koşulda da kendilerine olumsuz bir şekilde davranıldığını ifade etmişlerdir. Tüm bunların yanı sıra katılımcılar kendilerine “otistik” denmesini tercih ettiklerini, otistik teriminin daha az damgalama içerdiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırmanın bulgularının bizlere otizm hakkındaki toplumun farkındalığının gün geçtikçe artmasına karşın toplum tarafından kapsayıcılığın artması için önümüzde gidilmesi gereken uzun bir yol olduğunu gözler önüne serdiğini söyleyebiliriz.

Gamze Alak tarafından düzenlenen ve 2021 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisinde yayımlanan araştırmada, OSB olan çocuğa sahip annelerin çocuklarının nesne/eylem katılımını ve iletişim eylemlerini, hangi sıklıkta ve nasıl yanıtladıkları incelenmiştir. Bu araştırmaya okul öncesi dönemde sözel olmayan (ifade edici sözcük sayısı 10 veya daha az) 31 OSB olan çocuk ve bu çocukların anneleri katılmıştır. Boylamsal tarama deseni kullanılan bu araştırmada annelerin çocuklarının kendiliğinden başlattığı nesne/eylem katılımını veya iletişim eylemlerini hangi sıklıkta ve nasıl yanıtladıkları iki farklı zaman noktasında tekrarlı olarak ölçülmüş ve anne yanıtlarının sıklığında veya türünde zaman içerisinde herhangi bir değişiklik olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın bulguları annelerin her iki ölçüm zamanında da çocuklarının ilgisini izleyen sözel yanıtlayıcılık türlerinden en çok yorumlamayı sonra da sırasıyla davranışsal istek ve dilsel istek bildirmeyi kullandıklarını, annelerin sözel olmayan yanıtlamaları, yorumlama dışında çocuklarının ilgisini izleyen diğer sözel yanıtlardan daha çok tercih ettiklerini, bununla birlikte dikkati yeniden yönlendiren ifadeleri, davranışı yeniden yönlendiren ifadelerden daha fazla kullandıklarını ancak çocuklarının ilgisini çoğunlukla sözel olarak yanıtlamadıklarını göstermektedir. Yine araştırmanın bulguları annelerin çocuklarının iletişim eylemlerini çoğunlukla yanıtlamadıklarını, yanıtladıkları amaçlı iletişim eylemlerinde ise en çok dilbilimsel haritalamayı, sonra da sırasıyla tekrar ve genişletmeyi kullandıklarını göstermektedir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda annelere OSB olan çocuklarının sözel olmayan iletişim eylemlerine yönelik verilecek eğitimlere ihtiyaç duyduklarını, annelerin çocuklarının bu sözel olmayan iletişim eylemlerine karşı daha duyarlı olmalarına bu eğitimlerle katkı sağlanacağını söyleyebiliriz.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Özel Eğitim Dergisi
2021, 22(2), 465-489

ARAŞTIRMA

Gönderim Tarihi: 06.03.20
Kabul Tarihi: 29.12.20
Erken Görünüm: 10.01.21

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuk Anneleri Çocuklarının Hangi Davranışlarını Nasıl Yanıtlıyor?*

Gamze Alak¹

Öz

Giriş: Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan çocukların sosyal etkileşim ve iletişimde sahip olduğu zorlayıcı özellikler ve sınırlı ilgi alanları nedeniyle ebeveynleri, çocuklarına sözel ve sözel olmayan dil girdisi sağlamak için yeterli fırsata sahip olma konusunda zorluk yaşayabilmektedirler. Bu araştırmada, okul öncesi dönemde sözel olmayan (ifade edici sözcük sayısı 10 veya daha az) OSB'li çocuk annelerinin çocuklarının nesne/eylem katılımını ve iletişim eylemlerini, hangi sıklıkta ve nasıl yanıtladıkları incelenmiştir.

Yöntem: Gözleme dayalı olan bu araştırmada boylamsal tarama deseni kullanılmıştır. Bu doğrultuda, çocukların ilgisini izleyen ve amaçlı iletişim eylemlerine bağlı anne yanıtlarının sıklığında veya türünde zaman içerisinde herhangi bir değişiklik olup olmadığını belirlemek için değişkenler iki farklı zaman noktasında tekrarlı olarak ölçülmüştür. Araştırmaya ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen okul öncesi dönemde sözel olmayan 31 OSB'li çocuk ve anneleri katılmıştır.

Bulgular: Verilerin betimsel istatistikler ile analiz edildiği araştırma sonucunda, anneler her iki ölçüm zamanında da çocuklarının ilgisini izleyen sözel yanıtlayıcılık türlerinden en çok yorumlamayı sonra da sırasıyla davranışsal istek ve dilsel istek bildirmeyi kullanmışlardır. Ayrıca sözel olmayan yanıtlamaları, yorumlama dışında çocuklarının ilgisini izleyen diğer sözel yanıtlardan daha çok tercih etmişlerdir. Diğer taraftan dikkati yeniden yönlendiren ifadeleri, davranışı yeniden yönlendiren ifadelerden daha fazla kullandıkları ancak çocuklarının ilgisini çoğunlukla sözel olarak yanıtlamadıkları belirlenmiştir. Son olarak annelerin çocuklarının iletişim eylemlerini çoğunlukla yanıtlamadıkları, yanıtladıkları amaçlı iletişim eylemlerinde ise en çok dilbilimsel haritalamayı, sonra da sırasıyla tekrar ve genişletmeyi kullandıkları tespit edilmiştir.

Tartışma: Araştırmanın bulguları, alanyazın temelinde tartışılarak ileriye yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Çocuğun ilgisini izleme, yorumlama, dilsel ve davranışsal istek bildirme, dilbilimsel haritalama, tekrar, genişletme, ebeveyn yanıtlayıcılığı.

Sola-Özgüç ve Altın tarafından yürütülen ve 2022 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisinde yayımlanan bu araştırmada otizmlili bir öğrenciye verilen kodlama eğitimi süreci incelenmiştir. Durum çalışması olarak desenlenen bu araştırmada kodlama eğitim sürecinde otizmlili öğrencinin eğitsel kazanımları, kodlama eğitimi sunulurken karşılaşılan zorluklara ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. Araştırmada tek bir katılımcı yer almaktadır ve bu katılımcı 10 yaşında otizm tanılı, hafif zihin yetersizliği bulunan, kaynaştırma eğitimine devam etmekte olan bir öğrencidir. Online bir kodlama platformu kullanılan bu araştırmanın eğitim oturumları üç ay boyunca devam etmiş ve araştırmanın oturumları video kamera ile kaydedilmiştir.

Araştırmanın bulgularında katılımcının sunulan kodlama eğitimi ile kodlama becerisinde önemli kazanımlar elde ettiğini, kullanılan online eğitim platformunun ilk iki seviyesini başarıyla tamamladığı rapor edilmiştir. Araştırmanın bulgularında katılımcının kodlama konusunda göstermiş olduğu gelişim karşısında motivasyonunun arttığı ifade edilmiş ve katılımcının ileride meslek olarak da kodlama ile ilgilenmek istediğini ifade ettiği araştırmanın bulgularında yer almıştır. Bunların dışında katılımcı verilen kodlama eğitimi sırasında sadece programlama öğrenmemiş bilgisayara kaydedilen dosyaları bulma, ekran görüntüsü alma, çıktı alma gibi becerilerde kazanmıştır. Araştırmada kodlama bilgisinin sadece mühendislik alanında değil ihtiyaç duyulan başka alanlarda da kullanılabileceği bilgisi yer almaktadır. Buradan yola çıkarak bu araştırmanın otizmlili bireylere verilen kodlama eğitiminin umut vaat edici sonuçları açısından alinyazına önemli katkılar sunduğunu söyleyebiliriz.

Ankara University Faculty of
Educational Sciences
Journal of Special Education

2022, 23(3), 565-594

RESEARCH

Received Date: 06.11.20

Accepted Date: 22.10.21

Online First: 30.11.21

Teaching Block-Based Coding to a Student with Autism Spectrum Disorder

Canan Sola-Özgüç

Damla Altın

Abstract

Introduction: The aim of this study is to review the process of teaching coding to a student with autism spectrum disorder (ASD) and to examine that student's educational gains, problems encountered during process, and suggestions for solutions.

Method: The research was designed as a case study and involved a three-month instruction process, during which the instruction sessions were prepared via the explicit instruction method of coding skills for a 10-year-old boy with autism spectrum disorder. Further, the contributions of this study were analysed through the data obtained via content analysis method with the NVivo 10 program.

Findings: The findings indicated that the participant demonstrated significant gains as a result of the coding teaching process. He successfully completed the first and second levels in the Code.org platform by reducing the level of help given under the researcher's supervision. The participant completed the last two lessons of his second level without any help and became independent in coding skills. The gains increased the participant's motivation; he further stated that he wanted to make coding his future profession.

Discussion: The participant not only gained skills in programming, he also learned new skills, e.g., finding the document he saved on a computer, taking a screenshot, and printing something out. According to the literature, programming teaching not only contributes to career planning in the field of engineering, these skills can also be used in daily life or will be needed in other professions. It has been emphasized that individuals with ASD should not only use technology as consumers, but also should be productive individuals in the field of technology by developing their computational thinking skills.

Hazırlayanlar

Bilinmeyen Yolculuk: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin Yetişkinliğe Geçişleri

Dr. Öğr. Üyesi Esra Orum-Çattık, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Konuk Yazar

Dr. Öğr. Üyesi Gizem Yıldız, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Düzenlenen Etkinlikler

Prof. Dr. şerife Yücesoy-Özkan, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Derya Genç-Tosun, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Etkinlik Duyurusu

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tunç-Paftalı, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Kitap Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tunç-Paftalı, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Araştırma Köşesi

Araş Gör. Elif Tunçel, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Sayı Editörü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tunç-Paftalı, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Tasarım ve Dizgi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tunç-Paftalı, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Otizm Spektrum Bozukluğu Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Meşelik Kampüsü
Büyükdere Mah. 26040
Odunpazarı-Eskişehir/TÜRKİYE

Telefon: +90 222 239 37 50
Bölüm Başkanlığı: 6820
Bölüm Sekreterliği: 6821
E-mail : ozelegitim@ogu.edu.tr